

De Staatssecretaris van Binnenlandse Zaken en  
Koninkrijksrelaties  
Postbus 20011  
2500 EA Den Haag

Onderwerp  
Brief begeleidingscommissie evaluaties  
experimenten SWS

Geachte mevrouw Bijleveld-Schouten,

Tijdens de verkiezingen voor de leden van provinciale staten, op 7 maart 2007, hebben 328 gemeenten een experiment uitgevoerd met het stemmen in een stemlokaal (SWS) naar keuze binnen de gemeente. Het experiment SWS heeft eveneens plaatsgevonden op 22 november 2006 bij gelegenheid van de vervroegde stemming ter verkiezing van de leden van de Tweede Kamer en een aantal herindelingsverkiezingen. Artikel 23 en 24 van het experimentenbesluit schrijven voor, dat deze experimenten geëvalueerd dienen te worden en dat de evaluatie dient te worden begeleid door een begeleidingscommissie.

Aan de heer Schipper, de heer Van Eeden en mijzelf heeft uw ambtsvoorganger gevraagd zitting te nemen in deze begeleidingscommissie. De begeleidingscommissie wordt geacht een oordeel te geven over de wijze waarop de evaluatie wordt uitgevoerd en u te adviseren over voortzetting van de experimenten, dan wel de invoering van de voorzieningen waarmee tot nu toe is geëxperimenteerd.

De begeleidingscommissie heeft met waardering kennis genomen van de door het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties opgestelde evaluatierapporten. Met verwijzing naar haar schrijven van 8 februari 2007 oordeelt de begeleidingscommissie in deze brief ook over de evaluatie van het experiment met SWS bij de Tweede Kamerverkiezingen van 22 november 2006. De begeleidingscommissie is van mening dat de evaluaties goed zijn opgezet en zijn uitgevoerd. In de evaluaties wordt ingegaan op de vraag of het gestelde doel, het toegankelijker maken van de verkiezingen, is bereikt en worden er aanbevelingen gedaan over de landelijke invoering van SWS.

De begeleidingscommissie hecht eraan het volgende onder uw aandacht te brengen. Als eerste wil de begeleidingscommissie opmerken dat, ondanks dat de

Datum  
12 juli 2007

Ons kenmerk  
2006-0000169201

Onderdeel

Inlichtingen  
G.J. van den  
Nieuwenhuijzen  
T 070-4268595  
F

Uw kenmerk

Blad  
1 van 3

Aantal bijlagen  
0

Bezoekadres  
Herengracht 17  
2511 EG Den Haag

Postadres  
Postbus 20011  
2500 EA Den Haag

Internetadres  
[www.minbzk.nl](http://www.minbzk.nl)

18072007

**Datum**  
12 juli 2007

**Ons kenmerk**  
2006-0000169201

**Onderdeel**

**Blad**  
2 van 3

kiezers meer en meer op de hoogte zijn van de nieuwe manier van stemmen, nog steeds blijkt dat een gedeelte van de kiezers niet op de hoogte is van de gevolgen van SWS. Uiteraard zal landelijke invoering betekenen dat veel kiezers met een nieuwe manier van stemmen te maken krijgen. De begeleidingscommissie is van mening dat de Rijksoverheid, in samenwerking met de gemeenten, bij de volgende verkiezingen extra aandacht aan de voorlichting van kiezers dient te besteden. In deze voorlichting verdienen de volgende punten extra aandacht:

- zonder stempas kan niet worden gestemd. Kiezers die hun stempas kwijt zijn, of niet ontvangen hebben, moeten tijdig een nieuw exemplaar aanvragen.
- met de stempas kunnen kiezers in elk stemlokaal binnen de eigen gemeente stemmen. Benadrukt dient dus te worden dat dit buiten de eigen gemeentegrenzen niet kan.

Verder is het volgens begeleidingscommissie wenselijk dat de stempas in een enveloppe met begeleidende brief wordt verzonden. Zodoende wordt de kiezer op een betere manier geïnformeerd over de gevolgen van SWS en is er minder kans dat de stempas in het ongereede raakt. De aanbiedingsbrief die bij de stempas wordt gevoegd kan ook worden gebruikt om andere boodschappen/mededelingen over te brengen. Hierbij kan gedacht worden aan informatie over legitimatie en waar en tot wanneer men een vervangende stempas kan aanvragen.

Voorts wil de begeleidingscommissie aandacht vragen voor het uiterlijk van de stempas. De uitstraling van de stempas zou meer in lijn moeten zijn met de verwachtingen van de kiesgerechtigden. Bij landelijke invoering zou hier meer aandacht aan besteed moeten worden. Gedacht kan worden aan andere of nadere eisen aan de fabrikanten van stempassen.

Daarnaast onderschrijft de begeleidingscommissie het pleidooi van de Kiesraad voor een legitimatieplicht bij verkiezingen. Dit maakt in combinatie met de andere aanbevelingen het verkiezingsproces veiliger en betrouwbaarder. De begeleidingscommissie wil hierbij wel opmerken dat dit leidt tot extra taken voor stembureauleden die op hun beurt kunnen leiden tot langere wachttijden bij de stembureaus.

Als laatste willen de leden van de begeleidingscommissie opmerken dat indien de aanbevelingen van de begeleidingscommissie worden overgenomen, de leden van de begeleidingscommissie van mening zijn dat gemeenten een structurele financiële bijdrage (zo mogelijk via het gemeentefonds) dienen te ontvangen.

**Datum**  
12 juli 2007

**Ons kenmerk**  
2006-0000169201

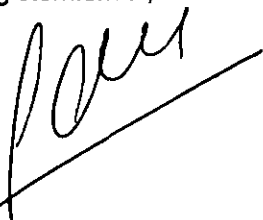
**Onderdeel**

**Blad**  
3 van 3

Gezien de positieve resultaten bij de afgelopen experimenten wil de begeleidingscommissie aandringen op een snelle wijziging van de Kieswet met als doel om SWS landelijk in te voeren. De begeleidingscommissie hoopt dat de evaluatierapporten van de experimenten met SWS en de aanbevelingen van de begeleidingscommissie een belangrijke bijdrage zullen leveren aan de landelijke invoering van SWS.

Hoogachtend,

De voorzitter van de begeleidingscommissie Evaluatie experiment stemmen in een willekeurig stemlokaal, voor deze,



E.A. Schipper  
lid begeleidingscommissie

18072007